

Οι Χριστιανοί Αντβεντιστές της Εβδόμης Ημέρας Πιστεύουν . . .

Ο αγαθοεργός Δημιουργός, μετά από τις έξι ημέρες της Δημιουργίας, αναπαύθηκε την έβδομη ημέρα και θέσπισε το Σάββατο για όλους τους ανθρώπους ως αναμνηστικό της Δημιουργίας. Η τέταρτη εντολή του αναλλοίωτου νόμου του Θεού απαιτεί την τήρηση αυτής της έβδομης ημέρας - το Σάββατο - ως ημέρα ανάπαυσης, λατρείας και διακονίας σε αρμονία με τη διδασκαλία και εφαρμογή του Ιησού, ο οποίος είναι Κύριος του Σαββάτου. Το Σάββατο είναι ημέρα ευχάριστης επικοινωνίας με το Θεό και προς αλλήλους. Είναι σύμβολο της λύτρωσής μας εν Χριστώ, σημείο του αγιασμού μας, ένα τεκμήριο υποταγής και μια πρόγευση του αιώνιου μέλλοντός μας στη βασιλεία του Θεού. Το Σάββατο είναι το αιώνιο σημείο του Θεού για την αιώνια διαθήκη Του ανάμεσα σε Αυτόν και στο λαό Του. Η χαρούμενη τήρηση αυτού του άγιου χρόνου από εσπέρας σε εσπέρας, ηλιοβασίλεμα σε ηλιοβασίλεμα, είναι ο εορτασμός της δημιουργικής και της λυτρωτικής πράξης του Θεού.-

Βασικές Διδαχές, 19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19

ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

Μαζί με το Θεό, ο Αδάμ και η Εύα περιεργάσθηκαν την παραδείσια κατοικία τους. Το σκηνικό ήταν μαγευτικό πέρα από κάθε περιγραφή. Καθώς ο ήλιος έγερνε προς τη δύση εκείνη την Παρασκευή, την έκτη ημέρα της δημιουργίας, και τα άστρα άρχισαν να εμφανίζονται, «είδεν ο Θεός πάντα όσα εποίησε, και ιδού ήσαν καλά λίαν». (Γέν. α'31). Έτσι, «συντελεστήσαν ο ουρανός και η γη, και πάσα η στρατιά αυτών». (Γέν. β'1).

Αλλά όσο όμορφος και να ήταν ο κόσμος τον οποίο ο Θεός μόλις είχε δημιουργήσει, το μέγιστο δώρο που μπορούσε να δώσει στο νεοδημιουργημένο ζευγάρι, ήταν το προνόμιο της προσωπικής σχέσης με Αυτόν. Έδωσε το Σάββατο ως μια ειδική ημέρα ευλογίας και επικοινωνίας τους με το Δημιουργό τους.

Το Σάββατο Μέσα στη Γραφή

Το Σάββατο είναι το κέντρο της λατρείας μας προς το Θεό. Ως αναμνηστικό της Δημιουργίας, αποκαλύπτει το λόγο γιατί ο Θεός πρέπει να λατρεύεται: Αυτός είναι ο Δημιουργός και εμείς τα δημιουργήματά Του. «Γι'αυτό, το Σάββατο βρίσκεται στο ίδιο το θεμέλιο της θείας λατρείας, επειδή διδάσκει αυτή τη μεγάλη αλήθεια με τον πιο εντυπωσιακό τρόπο, που κανένα άλλο θέσπισμα δεν το κάνει. Η αληθινή αιτία της θείας λατρείας, όχι μόνο της λατρείας κατά την ημέρα του Σαββάτου, αλλά όλης της λατρείας, βρίσκεται στη διαφορά μεταξύ του Δημιουργού και των δημιουργημάτων Του. Αυτό το μεγάλο γεγονός δεν μπορεί ποτέ να θεω-

19. Το Σάββατο

ρηθεί απαρχαιωμένο, ούτε πρέπει ποτέ να λησμονηθεί.»¹ Αυτή η αλήθεια έπρεπε να διατηρηθεί για πάντα ενώπιον της ανθρωπίνης φυλής ότι ο Θεός θέσπισε το Σάββατο.

Το Σάββατο στη Δημιουργία. Το Σάββατο μάς έρχεται από έναν αναμάρτητο κόσμο. Είναι ένα ιδιαίτερο δώρο του Θεού, που βοηθάει την ανθρωπίνη φυλή να κατανοήσει εδώ στη γη την πραγματικότητα του ουρανού. Τρεις ευδιάκριτες θείες πράξεις θέσπισαν το Σάββατο:

1. Ο Θεός αναπαύθηκε το Σάββατο. Την έβδομη ημέρα ο Θεός «κατέπαυσε και ανεπαύθη» (Εξ. λα΄17), αν και δεν αναπαύθηκε επειδή το είχε ανάγκη (Ησ. μ΄28). Το ρήμα «ανεπαύθη», *σαβάτ*, σημαίνει κατά λέξη “διακόπτω” από εργασία ή δραστηριότητα (Γέν. η΄22). «Η ανάπαυση του Θεού δεν ήταν το αποτέλεσμα εξάντλησης ή κόπωσης, αλλά διακοπή μιας προηγούμενης απασχόλησης.»²

Ο Θεός αναπαύθηκε επειδή ήθελε οι άνθρωποι να αναπαύονται. Έδωσε παράδειγμα για να το ακολουθήσουν οι ανθρωπίνες υπάρξεις. (Εξ. κ΄11).

Εφόσον Θεός τελείωσε τη δημιουργία στην έκτη ημέρα (Γέν. β΄1), τι εννοεί η Γραφή όταν λέει ότι «είχε συντελεσμένα ο Θεός εν τη ημέρα τη εβδόμη τα έργα αυτού» (Γέν. β΄2); Ο Θεός είχε τελειώσει τη δημιουργία του ουρανού και της γης στις έξι αυτές ημέρες, αλλά ακόμη δεν είχε δημιουργήσει το Σάββατο. Το Σάββατο ήταν η τελευταία πινελιά, το τέλος του έργου Του.

2. Ο Θεός ευλόγησε το Σάββατο. Ο Θεός όχι μόνο έκανε το Σάββατο, αλλά και το ευλόγησε. «Η ευλογία επάνω στην έβδομη ημέρα υποδήλωνε ότι ανακηρύχθηκε να είναι ειδικό αντικείμενο θείας εύνοιας, και μια ημέρα που θα έφερνε ευλογία στα πλάσματά Του.»³

3. Ο Θεός αγίασε το Σάββατο. Να αγιασθεί κάτι σημαίνει να γίνει άγιο ή ιερό, να χωρισθεί ως ιερό ή για ιερή χρήση, να καθαγιασθεί. Οι άνθρωποι, οι χώροι, (όπως αγιαστήριο, ναός ή εκκλησία), και ο χρόνος (άγιες ημέρες) μπορούν να αγιαστούν. Το γεγονός ότι ο Θεός αγίασε την έ-

19. Το Σάββατο

βδομη ημέρα, σημαίνει ότι την ξεχώρισε για την ύψιστη πρόθεση να αυξηθεί η θεία-ανθρώπινη σχέση.

Ο Θεός ευλόγησε και αγίασε την έβδομη ημέρα το Σάββατο, επειδή αναπαύθηκε αυτή την ημέρα από όλα τα έργα Του. Την ευλόγησε και την αγίασε για την ανθρωπότητα, όχι για τον εαυτό Του. Η προσωπική Του παρουσία είναι που φέρνει στο Σάββατο την ευλογία Του και τον αγιασμό Του.

Το Σάββατο στο Σινά. Τα γεγονότα που ακολούθησαν την αναχώρηση των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο, δείχνουν ότι σε μεγάλο βαθμό είχαν χάσει την έννοια του Σαββάτου. Οι αυστηρές απαιτήσεις της σκλαβιάς φαίνεται ότι έκαναν πολύ δύσκολη την τήρηση του Σαββάτου. Μόλις απέκτησαν την ελευθερία τους, ο Θεός τους υπενθύμισε με έντονο τρόπο, μέσα από το θαύμα του μάννα και τη διακήρυξη των Δέκα Εντολών, την υποχρέωσή τους να φυλάττουν την έβδομη ημέρα το Σάββατο.

1. Το Σάββατο και το μάννα. Ένα μήνα πριν διακηρύξει το νόμο στο Σινά, ο Θεός υποσχέθηκε στο λαό Του προστασία από ασθένειες εάν επιμελώς έδιναν προσοχή στις εντολές Του και φύλατταν τα προστάγματά Του (Εξ. ιε΄26, Γέν. κς΄5). Λίγο μετά που έδωσε αυτή την υπόσχεση, ο Θεός υπενθύμισε στους Ισραηλίτες την αγιότητα του Σαββάτου. Με το θαύμα του μάννα τους δίδαξε με συγκεκριμένες λέξεις πόσο σπουδαία θεωρούσε την ανάπαυσή τους στην έβδομη ημέρα.

Κάθε ημέρα της εβδομάδας ο Θεός έδινε στους Ισραηλίτες αρκετό μάννα για να καλύψουν τις ανάγκες εκείνης της ημέρας. Δε χρειαζόταν να φυλάξουν για την άλλη ημέρα, επειδή αυτό χαλούσε αν το έκαναν. (Εξ. ις΄4, 16-19). Την έκτη ημέρα έπρεπε να συνάξουν διπλάσιο από το συνηθισμένο ποσό για να έχουν αρκετό και για την ίδια ημέρα και για το Σάββατο. Διδάσκοντας ότι η έκτη ημέρα ήταν ημέρα ετοιμασίας (και γι'αυτό και στα ελληνικά λέγεται Παρασκευή) και επίσης πώς πρέπει να τηρηθεί το Σάββατο, ο Θεός είπε: «Αύριον είναι σάββατον, ανάπαυσις αγία εις τον

19. Το Σάββατο

Κύριον. Ψήσατε ό,τι έχετε να ψήσητε, και βράσατε ό,τι έχετε να βράσητε, και παν το περισσεύον εναποταμιεύσατε εις εαυτούς διά να φυλάττηται έως πρωί.» (Έξ. ις'23). Μόνο για την έβδομη ημέρα μπορούσε το μάννα να διατηρηθεί χωρίς να χαλάσει. (Έξ. ις'24). Με ένα παρόμοιο λεκτικό σχετικά με την τέταρτη εντολή, ο Μωυσής είπε: «Έξ ημέρας θέλετε συνάγει αυτό. Εν τη εβδόμη όμως ημέρα, τω σαββάτω, εν ταύτη δεν θέλει ευρίσκεσθαι.» (Έξ. ις'26).

Επί σαράντα χρόνια, ή περισσότερα από 2.000 διαδοχικά εβδομαδιαία Σάββατα, όσο οι Ισραηλίτες ήσαν στην έρημο, το θαύμα του μάννα τούς θύμιζε αυτό το υπόδειγμα των έξι ημερών εργασίας και την έβδομη ημέρα ανάπαυση.

2. Το Σάββατο και ο νόμος. Ο Θεός έθεσε την εντολή του Σαββάτου στο κέντρο του Δεκαλόγου. Η σχετική εντολή λέει:

«Ενθυμού την ημέραν του σαββάτου, διά να αγιάζης αυτήν. Έξ ημέρας εργάζου και κάμνε πάντα τα έργα σου. Η ημέρα όμως η εβδόμη είναι σάββατον Κυρίου του Θεού σου. Μη κάμης εν ταύτη ουδέν έργον, μήτε συ, μήτε ο υιός σου, μήτε η θυγάτηρ σου, μήτε ο δούλος σου, μήτε η δούλη σου, μήτε το κτήνος σου, μήτε ο ξένος σου ο εντός των πυλών σου. Διότι εις έξ ημέρας εποίησεν ο Κύριος τον ουρανόν και την γην, την θάλασσαν και πάντα τα εν αυτοίς, εν δε τη ημέρα τη εβδόμη κατέπαυσε. Διά τούτο ευλόγησε Κύριος την ημέραν του σαββάτου και ηγίασεν αυτήν.» (Έξ. κ'8-11).

Όλες οι εντολές του Δεκαλόγου είναι ζωπικές και καμιά δεν είναι αμελητέα (Ιακ. β'10), αν και ο Θεός ξεχώρισε την εντολή του Σαββάτου από τις άλλες. Σχετικά με αυτή, έδωσε την εντολή: «Ενθυμού», υπενθυμίζοντας στην ανθρωπότητα τον κίνδυνο να ξεχασθεί η σπουδαιότητά της.

Οι λέξεις με τις οποίες αρχίζει η εντολή - «ενθυμού την ημέραν του σαββάτου διά να αγιάζης αυτήν» - δείχνει ότι το Σάββατο δε θεσπίσθηκε για πρώτη φορά στο Σινά. Αυτές οι λέξεις δείχνουν ότι είχε αρχαιότερη προέλευση - και συγκεκριμένα στη Δημιουργία, όπως το υπόλοιπο της εντολής αποκαλύπτει. Η πρόθεση του Θεού ήταν να φυλάττουμε το

19. Το Σάββατο

Σάββατο ως αναμνηστικό της Δημιουργίας Του. Αυτό καθορίζει το χρόνο για ανάπαυση και λατρεία, κατευθύνοντάς μας να ατενίζουμε στο Θεό και στα έργα Του.

Ως αναμνηστικό της Δημιουργίας, η τήρηση του Σαββάτου είναι ένα αντίδοτο κατά της ειδωλολατρίας. Υπενθυμίζοντάς μας ότι ο Θεός δημιούργησε τον ουρανό και τη γη, Τον ξεχωρίζει από τους ψεύτικους θεούς. Έτσι, η τήρηση του Σαββάτου γίνεται το σημείο της υποταγής μας στον αληθινό Θεό - ένα σημείο ότι αναγνωρίζουμε την Κυριαρχία Του ως Δημιουργού και Βασιλέα.

Η εντολή του Σαββάτου λειτουργεί ως σφραγίδα του νόμου του Θεού.⁴ Γενικά, οι σφραγίδες περιέχουν τρία στοιχεία: το όνομα του κατόχου της σφραγίδας, τον τίτλο του και την επικράτειά του. Οι επίσημες σφραγίδες χρησιμοποιούνται για να δώσουν εγκυρότητα σε έγγραφα μεγάλης σπουδαιότητας. Το έγγραφο έχει θέση εξουσίας του αξιωματούχου, του οποίου η σφραγίδα τοποθετήθηκε επάνω του. Η σφραγίδα συνεπάγεται ότι ο ίδιος ο αξιωματούχος βεβαιώνει τη δικαιοδοσία και ότι όλη η εξουσία της θέσης που κατέχει, βρίσκεται εκεί.

Μεταξύ των Δέκα Εντολών, η εντολή του Σαββάτου είναι αυτή που περιέχει τα απαραίτητα στοιχεία μιας σφραγίδας. Είναι η μόνη από τις δέκα που δίνει την ταυτότητα του αληθινού Θεού με το όνομά Του Κύριος ο Θεός σου «Κυρίου του Θεού σου», με τον τίτλο Του Ποιητής «εποίησε», με την επικράτειά Του ουρανός και γη «τον ουρανό και την γην». (Έξ. κ'10,11). Εφόσον μόνο η τέταρτη εντολή δείχνει με την εξουσία τίνος δόθηκαν οι Δέκα Εντολές, επομένως «περιέχει τη σφραγίδα του Θεού» επισυνημμένη στο νόμο Του ως απόδειξη της αυθεντικότητας και της δεσμευτικής ισχύος του.⁵

Πράγματι, ο Θεός έκανε το Σάββατο ως «υπόμνηση ή σημείο της δύναμης και εξουσίας Του σε έναν κόσμο άσπιλο από την αμαρτία και την επανάσταση. Θα ήταν ένα θέσπισμα αιώνιας προσωπικής υποχρέωσης, βασισμένης

19. Το Σάββατο

στην παραίνεση “ενθυμού την ημέραν του Σαββάτου διά να αγιάζης αυτήν”(Εξ. κ'8).»⁶

Αυτή η εντολή διαιρεί την εβδομάδα σε δύο τμήματα. Ο Θεός έδωσε στην ανθρωπότητα έξι ημέρες «εργάζου και κάμνε πάντα τα έργα σου», αλλά την έβδομη ημέρα «μη κάμης εν ταύτη ουδέν έργον». (Εξ. κ'9,10). «Έξι ημέρες, λέει η εντολή, είναι εργάσιμες ημέρες, αλλά η έβδομη ημέρα είναι ημέρα ανάπαυσης. Το ότι η έβδομη ημέρα είναι αποκλειστικά ημέρα ανάπαυσης του Θεού γίνεται αυταπόδεικτο από τις πρώτες λέξεις της εντολής: “Ενθυμού την ημέραν του σαββάτου (ανάπαυση) διά να αγιάζης αυτήν”.»⁷

Αν και οι ανθρωπίνες υπάρξεις απαιτούν φυσική ανάπαυση για να ανανεώσουν τις δυνάμεις τους, ο Θεός βασίζει την εντολή Του ότι αναπαυόμαστε το Σάββατο κατά το παράδειγμά Του. Αφού αναπαύθηκε από τις δραστηριότητές Του κατά την πρώτη εβδομάδα του κόσμου, πρέπει και εμείς να αναπαυθούμε.

3. Το Σάββατο και η διαθήκη. Όπως ο νόμος του Θεού είναι το κέντρο της διαθήκης (Εξ. λδ'27), έτσι και το Σάββατο, τοποθετημένο στην καρδιά του νόμου, προεξέχει στη διαθήκη. Ο Θεός είπε: «Τα σάββατά μου έδωκα εις αυτούς, διά να ήναι μεταξύ αυτών και εμού σημείον, ώστε να γνωρίζωσιν ότι εγώ είμαι ο Κύριος ο αγιάζων αυτούς.» (Ιεζ. κ'12,20, Έξ. λα'17). Γι'αυτό είπε ότι η τήρηση του Σαββάτου είναι «εις διαθήκην αιώνιον». (Έξ. λα'16). «Ακριβώς όπως η διαθήκη βασίζεται στην αγάπη του Θεού για το λαό Του (Δευτ. ζ'7,8), έτσι και το Σάββατο, ως σημείο εκείνης της διαθήκης, είναι σημείο της θείας αγάπης.»⁸

4. Τα ετήσια Σάββατα. Εκτός από τα εβδομαδιαία Σάββατα (Λευιτ. κγ'3), υπήρχαν και επτά ετήσια, τελετουργικά Σάββατα, μέσα στο θρησκευτικό ημερολόγιο του Ισραήλ. Αυτά τα ετήσια Σάββατα δεν είχαν άμεση σχέση με το Σάββατο του εβδομαδιαίου κύκλου. Αυτά τα Σάββατα, «εκτός των σαββάτων του Κυρίου» (Λευιτ. κγ'38) ήταν η πρώτη και η τελευταία ημέρα της Εορτής των Αζύμων, η Ημέρα της Πεντηκοστής, η Εορτή των Σαλπίγγων, η Ημέρα του Εξιλα-

19. Το Σάββατο

σμού, και η πρώτη και η τελευταία ημέρα Εορτής των Σκηνών. (Λευιτ. κγ´6,8,21,24,25,27,28,34-36).

Επειδή ο υπολογισμός αυτών των σαββάτων εξαρτάτο από την έναρξη του θρησκευτικού έτους, το οποίο βασιζόταν στο σεληνιακό έτος, μπορούσαν να πέσουν σε οποιαδήποτε ημέρα της εβδομάδας. Όταν συνέπιπταν με το εβδομαδιαίο Σάββατο, ονομάζονταν «μεγάλη ημέρα». (Ιωάν. ιθ´31). «Ενώ το εβδομαδιαίο Σάββατο θεσπίσθηκε με το κλείσιμο της εβδομάδας της Δημιουργίας για όλη την ανθρωπότητα, τα ετήσια σάββατα ήσαν ένα αναπόσπαστο τμήμα του ιουδαϊκού συστήματος τελετών και λειτουργιών που καθιερώθηκαν στο όρος Σινά . . . που έδειχναν την έλευση του Μεσσία, και των οποίων η τήρηση έληξε με το θάνατό Του στο σταυρό.⁹

Το Σάββατο και ο Χριστός. Η Γραφή αποκαλύπτει ότι τόσο ο Πατέρας όσο και ο Χριστός ήταν Δημιουργός. (Α΄Κορ. η´6, Εβρ. α´1,2, Ιωάν. α´3). Ως εκ τούτου ήταν Αυτός που ξεχώρισε την έβδομη ημέρα ως ημέρα ανάπαυσης για την ανθρωπότητα.

Εγκαίρως ο Χριστός συνέδεσε το Σάββατο με το λυτρωτικό έργο Του καθώς είχε κάνει και με το δημιουργικό έργο Του. Ως ο μεγάλος «Ο ΩΝ» (Εξ. γ´14), ενσωμάτωσε το Σάββατο στο Δεκάλογο ως μια ισχυρή υπενθύμιση αυτής της εβδομαδιαίας λατρείας καθιερωμένης στο Δημιουργό. Και πρόσθεσε μια άλλη αιτία για την τήρηση του Σαββάτου: η λύτρωση του λαού Του (Δευτ. ε´14,15). Έτσι, το Σάββατο χαρακτηρίζει εκείνους που έχουν δεχθεί το Χριστό ως Δημιουργό και Σωτήρα.

Ο διπλός ρόλος του Χριστού ως Δημιουργού και Σωτήρα καθιστά πρόδηλο γιατί είπε ότι ως «Υιός του ανθρώπου κύριος είναι και του σαββάτου». Με τέτοια εξουσία μπορούσε να είχε καταργήσει το Σάββατο, εάν το ήθελε, αλλά δεν το έκανε. Αντίθετα, το εφάρμοσε για όλη την ανθρωπότητα λέγοντας: «το σάββατον έγεινε διά τον άνθρωπον». (εδ. 27).

19. Το Σάββατο

Σε όλη την επίγεια διακονία Του ο Χριστός μας άφησε παράδειγμα ενός πιστού τηρητή του Σαββάτου. Ήταν συνήθειά Του να λατρεύει το Σάββατο στη συναγωγή. (Λουκά δ'16). Η συμμετοχή Του στη λειτουργία του Σαββάτου αποκαλύπτει ότι το αναγνώριζε ως ημέρα λατρείας.

Τόσο ενδιαφερόταν ο Χριστός για την ιερότητα του Σαββάτου, που όταν μίλησε για το διωγμό ο οποίος θα λάμβανε χώρα μετά την ανάληψή Του, συμβούλευσε τους μαθητές Του λέγοντας: «Προσεύχεσθε δε διά να μη γείνη η φυγή υμών εν χειμῶνι, μηδέ εν σαββάτω.» (Ματθ. κδ'20). Αυτό δείχνει «ότι ακόμη και τότε οι Χριστιανοί ήταν στενά δεμένοι με την τήρηση του Σαββάτου».¹⁰

Όταν ο Χριστός τελείωσε το δημιουργό έργο Του - την πρώτη μεγάλη πράξη στην ιστορία του κόσμου - αναπαύθηκε την έβδομη ημέρα. Αυτή η ανάπαυση σήμαινε ολοκλήρωση και εκπλήρωση. Έκανε το ίδιο και στο τέλος της επίγειας διακονίας του, όταν ολοκλήρωσε τη δεύτερη μεγάλη πράξη στην ιστορία. Το απόγευμα της Παρασκευής, την έκτη ημέρα της εβδομάδας ο Χριστός τελείωσε τη λυτρωτική αποστολή Του στη γη. Η τελευταία λέξη Του ήταν: «τετέλεσται». (Ιωάν. ιθ'30). Η Γραφή δίνει έμφαση πως όταν πέθανε «ήτο ημέρα παρασκευή και εξημέρωνε σάββατον». (Λουκά κγ'54). Μετά το θάνατό Του αναπαύθηκε στον τάφο, συμβολίζοντας έτσι ότι είχε εκπληρώσει τη λύτρωση της ανθρωπίνης φυλής.¹¹

Έτσι, το Σάββατο μαρτυρεί τα έργα του Χριστού της δημιουργίας και της απολύτρωσης. Φυλάττοντάς το οι οπαδοί Του χαίρονται με το Χριστό για όσα Αυτός επιτέλεσε για την ανθρωπότητα.¹²

Το Σάββατο και οι Απόστολοι. Οι μαθητές είχαν βαθύ σεβασμό για το Σάββατο, όπως φάνηκε στο θάνατο του Χριστού. Όταν έφθασε το Σάββατο, διέκοψαν τις ετοιμασίες τους για τον ενταφιασμό, «και το μεν σάββατον ησύχασαν κατά την εντολήν», σχεδιάζοντας να συνεχίσουν το έργο

19. Το Σάββατο

τους την Κυριακή, «την πρώτην ημέραν της εβδομάδος». (Λουκά κγ'56, κδ'1).

Όπως έκανε ο Χριστός, και οι απόστολοι έκαναν τη λατρεία τους την ημέρα του Σαββάτου. Στα ευαγγελιστικά ταξίδια του ο Παύλος πήγαινε στη συναγωγή το Σάββατο και κήρυττε το Χριστό. (Πράξ. ιγ'14, ιζ'1,2, ιη'4). Ακόμη και οι Εθνικοί τον καλούσαν να κηρύξει το λόγο του Θεού το Σάββατο. (Πράξ. ιγ'42,44). Σε περιοχές όπου δεν υπήρχε συναγωγή, επιζητούσε τον τόπο όπου συνηθιζόταν να γίνεται λατρεία το Σάββατο. (Πράξ. ις'13). Όπως ο Χριστός με τη συμμετοχή Του στη λειτουργία του Σαββάτου έδειχνε ότι αποδεχόταν την έβδομη ημέρα ως ειδική ημέρα λατρείας, το ίδιο έκανε και ο Παύλος.

Αυτή η πιστότητα του αποστόλου στην τήρηση του εβδομαδιαίου Σαββάτου έρχεται σε χτυπητή αντίθεση με τη στάση του προς τα ετήσια τελετουργικά σάββατα. Ο Παύλος κάνει σαφές ότι οι Χριστιανοί δεν έχουν την υποχρέωση να τηρούν αυτές τις ετήσιες αναπαύσεις, επειδή ο Χριστός κάρφωσε στο σταυρό τους τελετουργικούς νόμους. (Δείτε το κεφάλαιο 18). Ο ίδιος είπε: «Ας μη σας κρίνη λοιπόν μηδείς διά φαγητόν ή διά ποτόν, ή διά λόγον εορτής ή νεομηνίας ή σαββάτων, τα οποία είναι σκιά των μελλόντων, το σώμα όμως είναι του Χριστού.» (Κολ. β'16,17). «Εφόσον τα συμφραζόμενα αυτού του κειμένου έχουν σχέση σε θέματα ιεροτελεστίας, τα αναφερόμενα σάββατα εδώ είναι τα τελετουργικά σάββατα των ετήσιων εορτών των Ιουδαίων "τα οποία είναι σκιά" ή τύπος που θα εκπληρώνονταν με την έλευση του Χριστού.»¹³

Παρομοίως, ο Παύλος επιπλήττει τους Γαλάτες που τηρούσαν τις απαιτήσεις του τελετουργικού νόμου, λέγοντας: «Ημέρας παρατηρείτε, και μήνας, και καιρούς, και ενιαυτούς; Φοβούμαι διά σας, μήπως ματαίως εκοπίασα εις εσάς.» (Γαλ. δ'10,11).

Πολλοί έχουν την εντύπωση ότι ο Ιωάννης αναφερόταν στην Κυριακή όταν δήλωσε: «Κατά την Κυριακήν ημέραν ήλθον εις έκτασιν πνευματικήν.» (Αποκ. α'10). Στη Γραφή,

19. Το Σάββατο

ωστόσο, η μόνη ημέρα που αναφέρεται ότι ανήκει ιδιαίτερα στον Κύριο, είναι το Σάββατο. Ο Χριστός δήλωσε: «Η ημέρα όμως η εβδόμη είναι σάββατον Κυρίου του Θεού σου» (Εξ. κ'10), και αργότερα την ονόμασε «αγία μου ημέρα» (Ησ. νη'13). Επίσης ονόμασε τον εαυτό Του Κύριον του Σαββάτου. (Μάρκ. β'28). Εφόσον στη Γραφή, η μόνη ημέρα που ο Κύριος ονομάζει δική Του είναι η έβδομη ημέρα - το Σάββατο, βγαίνει το αβίαστο συμπέρασμα ότι ο Ιωάννης αναφέρεται στο Σάββατο. Ασφαλώς δεν υπάρχει βιβλικό προηγούμενο που να δείχνει ότι μπορούσε να χρησιμοποιήσει αυτή την ονομασία για την πρώτη ημέρα της εβδομάδας, ή την Κυριακή.

Πουθενά η Γραφή δε δίνει την εντολή να τηρηθεί οποιαδήποτε εβδομαδιαία ημέρα εκτός από το Σάββατο, ούτε διακηρύττει άλλη εβδομαδιαία ημέρα ευλογημένη ή αγία. Ούτε η Καινή Διαθήκη δείχνει ότι ο Θεός άλλαξε το Σάββατο με μια άλλη οποιαδήποτε ημέρα της εβδομάδας.

Αντίθετα, η Γραφή αποκαλύπτει ότι η πρόθεση του Θεού ήταν ο λαός Του να φυλάττει το Σάββατο σε όλη την αιωνιότητα. «Ως οι νέοι ουρανοί και η νέα γη, τα οποία εγώ θέλω κάμει, θέλουσι διαμένει ενώπιόν μου, λέγει Κύριος, ούτω θέλει διαμένει το σπέρμα σας και το όνομά σας. Και από νέας σελήνης έως άλλης, και από σαββάτου έως άλλου, θέλει έρχεσθαι πάσα σαρξ διά να προσκυνή ενώπιόν μου, λέγει Κύριος.» (Ησ. ξς'22,23).

Η Έννοια του Σαββάτου. Το Σάββατο έχει πλατιά σημασία και είναι γεμάτη από βαθιά και πλούσια πνευματικότητα.

1. Αέναη ανάμνηση της δημιουργίας. Όπως έχουμε δει, η θεμελιώδης σημασία που οι Δέκα Εντολές αποδίδουν στο Σάββατο είναι ότι αποτελεί αναμνηστικό της δημιουργίας του κόσμου. (Εξ. κ'11,12). Η εντολή να τηρούμε την έβδομη ημέρα ως το Σάββατο «συνδέεται αδιάσπαστα με την πράξη της Δημιουργίας, όντας το θέσπισμα του Σαββάτου και η εντολή της τήρησής του μια άμεση συνέπεια της

19. Το Σάββατο

πράξης της Δημιουργίας. Επιπλέον, ολόκληρη η ανθρώπινη οικογένεια οφείλει την ύπαρξή της στη θεία πράξη της Δημιουργίας που με αυτόν τον τρόπο έχουμε την ανάμνηση. Συνεπώς, η υποχρέωση της συμμόρφωσης με την εντολή του Σαββάτου ως αναμνηστικό της δημιουργικής δύναμης του Θεού μεταβιβάζεται σε όλη την ανθρώπινη φυλή.»¹⁵ Γι'αυτό και είναι το Σάββατο «μια αέναη υποχρέωση ως αναμνηστικό που καθόρισε ο Θεός σε ανάμνηση της δημιουργικής Του δραστηριότητας.»¹⁶

Εκείνοι που το φύλατταν ως αναμνηστικό της Δημιουργίας, το έκαναν ως ευγνώμονη αναγνώριση «ότι ο Θεός είναι ο Δημιουργός τους και ο δικαιοματικά ανώτατος Άρχοντάς τους, ότι αυτοί ήταν το έργο των χεριών Του και υποκείμενοι στην εξουσία Του. Έτσι, το θέσπισμα είχε καθαρά αναμνηστικό σκοπό, και αφορούσε όλη τη ανθρωπότητα. Δεν υπήρχε τίποτε το ανεξήγητο σε αυτό, ούτε η εφαρμογή του περιοριζόταν σε έναν ιδιαίτερο λαό.»¹⁷ Και όσο συνεχίζουμε να λατρεύουμε το Θεό επειδή είναι Δημιουργός μας, θα συνεχίσει και το Σάββατο να λειτουργεί ως σημείο και αναμνηστικό της Δημιουργίας.

2. Σύμβολο λύτρωσης. Όταν ο Θεός ελευθέρωσε τον Ισραήλ από τη σκλαβιά της Αιγύπτου, το Σάββατο, το οποίο ήταν ήδη αναμνηστικό της Δημιουργίας, έγινε και αναμνηστικό της απελευθέρωσης. (Δευτ. ε'15). Η πρόθεση του Κυρίου ήταν, η ανάπαυση του εβδομαδιαίου Σαββάτου, αν ετηρείτο σωστά, θα απελευθέρωνε συνεχώς τον άνθρωπο από τη σκλαβιά μιας Αιγύπτου που δεν περιοριζόταν σε κάποια χώρα ή σε κάποιον αιώνα, αλλά που περιλάμβανε κάθε χώρα και κάθε εποχή. Οι άνθρωποι σήμερα χρειάζονται να διαφύγουν από τη σκλαβιά η οποία προέρχεται από την απληστία, από το κέρδος, από την ισχύ, από την κοινωνική ανισότητα, από την αμαρτία και από τον εγωισμό.»¹⁸

Όταν βλέπουμε το σταυρό, τότε η ανάπαυση του Σαββάτου ξεχωρίζει σαν ένα ειδικό σύμβολο της λύτρωσης. «Είναι το αναμνηστικό της εξόδου από τη σκλαβιά της αμαρτίας κάτω από την ηγεσία του Εμμανουήλ. Το μέγιστο

19. Το Σάββατο

φορτίο που φέρνουμε, είναι η ενοχή της ανυπακοής μας. Η ανάπαυση του Σαββάτου, θυμίζοντάς μας την ανάπαυση του Χριστού στον τάφο, την ανάπαυση της νίκης κατά της αμαρτίας, προσφέρει στο Χριστιανό μια απτή ευκαιρία να δεχθεί το Χριστό και να έχει την πείρα της συγχώρησής Του, της ειρήνης και της ανάπαυσης.»¹⁹

3. Σημείο αγιασμού. Το Σάββατο είναι σημείο της μεταμορφώνουσας δύναμης του Θεού, ένα σημείο αγιοσύνης και αγιασμού. Ο Κύριος διακήρυξε: «Προσέχετε να φυλάττητε τα σάββατά μου, διότι τούτο είναι σημείον μεταξύ εμού και υμών, εις τας γενεάς υμών, διά να γνωρίζητε ότι εγώ είμαι Κύριος, ο αγιάζων υμάς.» (Εξ. λα΄13, Ιεζ. κ΄20). Γι'αυτό, το Σάββατο είναι επίσης σημείο του Θεού ως Αγιαστού. Ως λαός που έχουμε αγιασθεί με το αίμα του Χριστού (Εβρ. ιγ΄12), το Σάββατο είναι επίσης σημείο ότι ο πιστός δέχεται το αίμα Του για την άφεση των αμαρτιών.

Όπως ο Θεός ξεχώρισε το Σάββατο για άγιο σκοπό, έτσι ξεχώρισε το λαό Του για άγιο σκοπό - για να είναι μάρτυρες Του. Η επικοινωνία τους με Αυτόν εκείνη την ημέρα, οδηγεί στην αγιότητα. Μαθαίνουν να εξαρτώνται όχι από τα δικά τους μέσα, αλλά από το Θεό που τους καθαγιάζει.

«Η δύναμη που δημιούργησε τα πάντα, είναι η δύναμη που αναδημιουργεί την ψυχή κατά την ομοιότητά Του. Για εκείνους που φυλάττουν αγία την ημέρα του Σαββάτου είναι σημείο αγιασμού. Αληθινός αγιασμός είναι αρμονία με το Θεό, ενότητα με Αυτόν στο χαρακτήρα. Αυτό επιτυγχάνεται υπακούοντας στις αρχές εκείνες οι οποίες αντικατοπτρίζουν το χαρακτήρα Του. Και το Σάββατο είναι το σημείο της υπακοής. Εκείνος που ολόκαρδα υπακούει στην τέταρτη εντολή, θα υπακούσει και σε όλο το νόμο. Αγιάζεται διά της υπακοής.»²⁰

4. Σημείο νομιμοφροσύνης. Όπως η νομιμοφροσύνη του Αδάμ και της Εύας δοκιμάσθηκε με το δένδρο της γνώσης του καλού και του κακού τοποθετημένο στο κέντρο του παραδείσου της Εδέμ, έτσι η νομιμοφροσύνη προς το Θεό

19. Το Σάββατο

κάθε ανθρώπινης ύπαρξης θα δοκιμασθεί με την εντολή του Σαββάτου τοποθετημένη στο κέντρο του Δεκαλόγου.

Η Γραφή αποκαλύπτει ότι πριν από τη Δευτέρα Παρουσία ο κόσμος ολόκληρος θα διαιρεθεί σε δύο τάξεις: οι υπακούοντες και «οι φυλάττοντες τας εντολάς του Θεού και την πίστιν του Ιησού», και οι προσκυνούντες «το θηρίον και την εικόνα αυτού». (Αποκ. ιδ'12,9). Εκείνη την εποχή η αλήθεια του Θεού θα μεγαλυνθεί ενώπιον του κόσμου και θα γίνει σαφές σε όλους ότι η τήρηση του Σαββάτου της Γραφής αποτελεί απόδειξη της νομιμοφροσύνης στο Δημιουργό.

5. Χρόνος συντροφικότητας. Ο Θεός δημιούργησε τα ζώα να είναι σύντροφοι της ανθρωπότητας. (Γέν. α'24,25). Και για μια συντροφιά ανωτέρου επιπέδου ο Θεός έδωσε τον άνδρα και τη γυναίκα, τον ένα για τον άλλο. (Γέν. β'18-25). Αλλά με το Σάββατο ο Θεός έδωσε στην ανθρωπότητα ένα δώρο που προσφέρει την ύψιστη μορφή συντροφικότητας - τη συντροφικότητα με Αυτόν. Οι ανθρώπινες υπάρξεις δεν πλάσθηκαν απλώς για να συντροφεύονται με τα ζώα, ούτε ακόμη και μεταξύ τους. Πλάσθηκαν για το Θεό.

Ιδιαίτερα το Σάββατο μπορούμε να έχουμε την εμπειρία της παρουσίας του Θεού μεταξύ μας. Χωρίς το Σάββατο, όλα θα ήταν ένας ατέλειωτος κόπος και ιδρώτας. Κάθε ημέρα θα ήταν ίδια, αφιερωμένη σε υλικές επιδιώξεις. Ο ερχομός του Σαββάτου, οπωσδήποτε, φέρνει ελπίδα, χαρά, νόημα και θάρρος. Εξασφαλίζει χρόνο επικοινωνίας με το Θεό μέσα από τη λατρεία, την προσευχή, τους ύμνους, την περισυλλογή, τη μελέτη του θείου Λόγου και τη γνωστοποίηση του ευαγγελίου σε άλλους. Το Σάββατο αποτελεί για μας ευκαιρία να έχουμε την εμπειρία της θείας παρουσίας.

6. Σημείο δικαίωσης διαμέσου της πίστης. Οι Χριστιανοί αναγνωρίζουν ότι με την οδηγία φωτισμένης συνείδησης οι μη-Χριστιανοί που ειλικρινά αναζητούν την αλήθεια, μπορούν να οδηγηθούν από το Άγιο Πνεύμα για να κατανοήσουν τις γενικές αρχές του νόμου του Θεού. (Ρωμ. β'14-16). Αυτό εξηγεί γιατί οι εννέα εντολές εκτός από την τέταρτη, σε

19. Το Σάββατο

κάποιο βαθμό, τηρήθηκαν έξω από το Χριστιανισμό. Αλλά αυτό δεν ισχύει για την εντολή του Σαββάτου.

Πολλοί άνθρωποι μπορούν να δουν την αιτία για μια εβδομαδιαία ημέρα ανάπαυσης, αλλά συχνά δυσκολεύονται να κατανοήσουν γιατί το έργο που κάνουν οποιαδήποτε ημέρα της εβδομάδας είναι ορθό και αξιέπαινο, ενώ είναι αμαρτία αν το κάνουν το Σάββατο. Στη φύση δεν υπάρχει καμιά ένδειξη για την τήρηση της έβδομης ημέρας. Οι πλανήτες κινούνται στις αντίστοιχες τροχιές τους, η βλάστηση αυξάνεται, η βροχή και ο ήλιος εναλλάσσονται, και τα ζώα συνεχίζουν την καθημερινή ζωή τους. Γιατί λοιπόν, θα έπρεπε οι άνθρωποι να τηρούν το Σάββατο; «Για το Χριστιανό υπάρχει μόνο μια αιτία και καμιά άλλη. Αλλά αυτή η αιτία είναι αρκετή: Ο Θεός μίλησε.»²¹

Μόνο με βάση την ειδική αποκάλυψη του Θεού οι άνθρωποι κατανοούν το εύλογο της τήρησης της έβδομης ημέρας. Εκείνοι λοιπόν που τηρούν την έβδομη ημέρα, το κάνουν με πίστη και ανεπιφύλακτη εμπιστοσύνη στο Χριστό, ο οποίος καθόρισε την τήρησή της. Τηρώντας το Σάββατο, οι πιστοί αποκαλύπτουν μια προθυμία να δεχθούν το θέλημα του Θεού για τη ζωή τους αντί να εξαρτώνται από τη δική τους κρίση.

Τηρώντας την έβδομη ημέρα, οι πιστοί δεν προσπαθούν να γίνουν δίκαιοι. Μάλλον τηρούν το Σάββατο ως αποτέλεσμα της σχέσης τους με το Χριστό το Δημιουργό και Λυτρωτή.²² Η τήρηση του Σαββάτου είναι αποτέλεσμα της δικαιοσύνης που επιτυγχάνεται με τη δικαίωση και τον αγιασμό, που σημαίνει ότι έχουν ελευθερωθεί από τη σκλαβιά της αμαρτίας και έλαβαν την τέλεια δικαιοσύνη Του.

«Μια μηλιά δε γίνεται μηλιά κάνοντας μήλα. Κατά πρώτον πρέπει να είναι μηλιά. Έπειτα τα μήλα έρχονται ως φυσική καρποφορία. Έτσι και ο αληθινός Χριστιανός δε φυλάττει το Σάββατο ή τις άλλες εννέα εντολές για να γίνει δίκαιος. Μάλλον, αυτή είναι η φυσική καρποφορία της δικαιοσύνης στην οποία ο Χριστός τον κάνει μέτοχο. Εκείνος που φυλάττει το Σάββατο με τον τρόπο αυτόν, δεν είναι νομικιστής,

19. Το Σάββατο

διότι η εξωτερική τήρηση της έβδομης ημέρας τεκμηριώνει την εσωτερική πείρα του πιστού στη δικαίωση και στον αγιασμό. Για το λόγο αυτό, οι τηρητές του Σαββάτου δεν απέχουν από απαγορευμένες πράξεις το Σάββατο για να κερδίσουν την εύνοια του Θεού, αλλά επειδή αγαπούν το Θεό και θέλουν να αξιοποιήσουν το Σάββατο στο μέγιστο για να έχουν μια πιο στενή επικοινωνία μαζί Του.»²³

Η τήρηση του Σαββάτου αποκαλύπτει ότι σταματήσαμε να εξαρτόμαστε από τα δικά μας έργα, ότι συνειδητοποιούμε πως μόνο ο Χριστός ο Δημιουργός μας μπορεί να μας σώσει. Πράγματι, «το πνεύμα της αληθινής τήρησης του Σαββάτου αποκαλύπτει μια υπέρτατη αγάπη για τον Ιησού Χριστό, το Δημιουργό και Σωτήρα, ο οποίος μας καθιστά νέα πρόσωπα. Η τήρηση της ορθής ημέρας με τον ορθό τρόπο γίνεται ένα σημείο δικαιοσύνης διαμέσου της πίστεως.»²⁴

7. Σύμβολο ανάπαυσης με το Χριστό. Το Σάββατο, ένα αναμνηστικό του Θεού που απελευθέρωσε τον Ισραήλ από την Αίγυπτο για να αναπαυθεί στην επίγεια Χαναάν, ξεχώρισε τους λυτρωμένους εκείνης της εποχής από τα γύρω έθνη. Κατά τον ίδιο τρόπο το Σάββατο είναι σημείο της απελευθέρωσης από την αμαρτία στην ανάπαυση του Θεού, ξεχωρίζοντας τους πιστούς από τον κόσμο.

Όποιος εισέρχεται στην ανάπαυση στην οποία ο Θεός τον καλεί, «και αυτός κατέπαυσεν από των έργων αυτού, καθώς ο Θεός από των εαυτού». (Εβρ. δ'10). «Αυτή η ανάπαυση είναι πνευματική ανάπαυση, ανάπαυση "από των έργων αυτού", κατάπαυση από την αμαρτία. Στην κατάπαυση αυτή ο Θεός καλεί το λαό Του, και αυτή η κατάπαυση είναι σύμβολο και του Σαββάτου και της Χαναάν.»²⁵

Όταν ο Θεός ολοκλήρωσε το έργο Του της Δημιουργίας και αναπαύθηκε την έβδομη ημέρα, εξασφάλισε στον Αδάμ και στην Εύα, κατά την ημέρα του Σαββάτου, την ευκαιρία να αναπαυθούν κοντά Του. Αν και αυτοί αμάρτησαν, ο πρωταρχικός σκοπός του Θεού να προσφέρει αυτή την ανάπαυση στην ανθρωπότητα παρέμεινε αναλλοίωτος. Μετά

19. Το Σάββατο

την πτώση, το Σάββατο συνέχισε ως αναμνηστικό αυτής της ανάπαυσης. «Έτσι, η τήρηση του Σαββάτου πιστοποιεί όχι μόνο την πίστη στο Θεό ως Δημιουργό των πάντων, αλλά επίσης και την πίστη στη δύναμή Του να μεταμορφώνει τη ζωή και να καθιστά άξιους άνδρες και γυναίκες να εισέλθουν στην αιώνια εκείνη "ανάπαυση", την οποία εξαρχής είχε πρόθεση να δώσει στους κατοίκους αυτής της γης.»²⁶

Ο Θεός είχε υποσχεθεί αυτή την πνευματική ανάπαυση στο σαρκικό Ισραήλ. Παρά την αποτυχία τους να εισέλθουν σε αυτή, η πρόσκληση του Θεού παραμένει: «Ύρα μένει κατάπαυσις εις τον λαόν του Θεού.» (Εβρ. δ'9). Όσοι επιθυμούν να εισέλθουν στην ανάπαυση αυτή, «πρέπει πρώτα να εισέλθουν διαμέσου της πίστης στην πνευματική Του κατάπαυση, την κατάπαυση της ψυχής από την αμαρτία και από τις προσωπικές προσπάθειες για σωτηρία.»²⁷

Η Καινή Διαθήκη καλεί το Χριστιανό να μην αναβάλει να γνωρίσει αυτή την ανάπαυση της χάρης και της πίστης επειδή «σήμερον» είναι η κατάλληλη στιγμή να εισέλθει σε αυτή. (Εβρ. δ'7, γ'13). Όσοι έχουν εισέλθει στην κατάπαυση αυτή - τη σώζουσα χάρη που παίρνουν με την πίστη στον Ιησού Χριστό - σταμάτησαν κάθε προσπάθεια να ολοκληρώσουν τη δικαιοσύνη με τα δικά τους έργα. Με τον τρόπο αυτό η τήρηση του Σαββάτου είναι σύμβολο της εισόδου του πιστού στην ευαγγελική ανάπαυση.

Προσπάθειες Αλλαγής της Ημέρας της Λατρείας

Εφόσον το Σάββατο παίζει ζωτικό ρόλο στη λατρεία του Θεού ως Δημιουργού και Λυτρωτού, δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι ο Σατανάς έχει αποδυθεί σε έναν ισχυρό πόλεμο να ανατρέψει αυτό το ιερό θέσπισμα.

Πουθενά η Γραφή δεν επιτρέπει αλλαγή στην ημέρα της λατρείας που ο Θεός καθιέρωσε στην Εδέμ και επανέλαβε στο Σινά. Αυτό το έχουν αναγνωρίσει και άλλοι Χριστιανοί, τηρητές οι ίδιοι της Κυριακής. Ο Καθολικός Καρδινάλιος James Gibbons έγραψε κάποτε: «Μπορείτε να διαβάσετε τη Γραφή από τη Γένεση μέχρι την Αποκάλυψη, και δε θα

19. Το Σάββατο

βρείτε μια μοναδική γραμμή που να επιτρέπει τον αγιασμό της Κυριακής. Η Γραφή επιβάλλει τη θρησκευτική τήρηση του Σαββάτου, ημέρα που εμείς δεν αγιάζουμε ποτε.»²⁸

Ο Α. Τ. Lincoln, ένας Διαμαρτυρόμενος, παραδέχθηκε πως «δεν μπορεί να αποδειχθεί ότι η Καινή Διαθήκη η ίδια δίνει εγγύηση για τη δοξασία ότι από την Ανάσταση και εδώ ο Θεός υπέδειξε την πρώτη ημέρα να τηρείται ως Σάββατο».²⁹ Ο ίδιος αναγνώρισε: «Το να γίνει κανείς τηρητής του Σαββάτου είναι η μόνη συνεπής στάση για εκείνον ο οποίος παραδέχεται ότι ολόκληρος ο Δεκάλογος είναι δεσμευτικός ως ηθικός νόμος.»³⁰

Εφόσον δεν υπάρχει βιβλική απόδειξη ότι ο Χριστός ή οι μαθητές Του άλλαξαν την ημέρα της λατρείας, τότε γιατί τόσοι πολλοί Χριστιανοί αποδέχονται την Κυριακή στη θέση του Σαββάτου;

Το Ξεκίνημα της Τήρησης της Κυριακής. Η αλλαγή της λατρείας από το Σάββατο στην Κυριακή επήλθε βαθμιαία. Δεν υπάρχει απόδειξη λατρείας εβδομαδιαίας Κυριακής πριν από το δεύτερο αιώνα. Αλλά υπάρχουν ενδείξεις ότι στα μέσα αυτού του αιώνα μερικοί Χριστιανοί πρόθυμα τηρούσαν την Κυριακή ως ημέρα λατρείας, όχι ως ημέρα ανάπαυσης.³¹

Η εκκλησία της Ρώμης, αποτελούμενη κατά το πλείστον από Χριστιανούς εξ εθνών (Ρωμ. ια´13), δημιούργησε την τάση προς τη λατρεία της Κυριακής. Στη Ρώμη, την πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας εγέρθηκαν έντονα αντισημιακά αισθήματα, και καθώς ο καιρός περνούσε, αυτά δυνάμωσαν. Αντιδρώντας στα αισθήματα αυτά, οι Χριστιανοί στην πόλη αυτή, προσπάθησαν να ξεχωρίζουν από τους Εβραίους. Εγκατέλειψαν κάποιες συνήθειες που είχαν κοινές με τους Ιουδαίους, και δημιούργησαν την τάση να απομακρυνθούν από τη λατρεία του Σαββάτου, προχωρώντας προς αποκλειστική τήρηση της Κυριακής.³²

Από το δεύτερο μέχρι τον πέμπτο αιώνα, ενώ η Κυριακή αναπτυσσόταν σε επιρροή, οι Χριστιανοί συνέχιζαν να τη-

19. Το Σάββατο

ρούν το Σάββατο σχεδόν παντού στη ρωμαϊκή επικράτεια. Τον πέμπτο αιώνα ο ιστορικός Σωκράτης ο λεγόμενος σχολαστικός, έγραψε: «Των γαρ πανταχού της οικουμένης Εκκλησιών εν ημέρα Σαββάτων, κατά πάσαν εβδομάδος περίοδον επιτελουσών τα μυστήρια, οι εν Αλεξανδρεία και εν Ρώμη, εκ τινος αρχαίας παραδόσεως τούτο ποιείν παρητήσαντο. Αιγύπτιοι δε γείτονες όντες Αλεξαδρέων, και την Θηβαΐδα οικούντες εν Σαββάτω μεν ποιούσι συνάξεις.»³³

Στον τέταρτο και πέμπτο αιώνα πολλοί Χριστιανοί λάτρευαν και το Σάββατο και την Κυριακή. Ένας άλλος εκκλησιαστικός συγγραφέας, ο Ερμίας Σωζομενός, της ίδιας περιόδου, έγραψε: «Οι μεν και τω Σαββάτω, ομοίως τη μια Σαββάτου εκκλησιάζουσιν, ως εν Κωνσταντινουπόλει και σχεδόν πανταχού. Εν Ρωμη δε και Αλεξανδρεία ουκέτι.»³⁴ Αυτά τα κείμενα αποδεικνύουν τον ηγετικό ρόλο της Ρώμης στην περιφρόνηση της τήρησης του Σαββάτου.

Γιατί αυτοί που απομακρύνθηκαν από τη λατρεία του Σαββάτου έκλεξαν την Κυριακή (πρώτη ημέρα της εβδομάδας) και όχι άλλη; Μια κύρια αιτία είναι ότι ο Χριστός αναστήθηκε την Κυριακή. Πράγματι, ενομιζετο ότι Εκείνος είχε εξουσιοδοτήσει τη λατρεία εκείνη την ημέρα. «Αλλά όσο και να φαίνεται περίεργο, κανένας συγγραφέας του δεύτερου και τρίτου αιώνα δεν ανέφερε έστω και ένα βιβλικό εδάφιο ως δικαιοδοσία για την τήρηση της Κυριακής στη θέση του Σαββάτου. Ούτε ο Βαρνάβας, ούτε ο Ιγνάτιος, ούτε ο Ιουστίνος, ούτε ο Ειρηναίος, ούτε ο Τερτυλλιανός, ούτε ο Κλήμης της Ρώμης, ούτε ο Κλήμης της Αλεξάνδρειας, ούτε ο Ωριγένης, ούτε ο Κυπριανός, ούτε ο Βικτωρίνος, ούτε κανένας άλλος συγγραφέας που έζησε κοντά στην εποχή που έζησε ο Χριστός γνώριζαν μια τέτοια διδασκαλία από το Χριστό ή από κάποιο μέρος της Βίβλου.»³⁵

Η δημοτικότητα και η επιρροή που η λατρεία του ηλίου των ειδωλολατρών Ρωμαίων συσχετίσθηκε με την Κυριακή, αναμφίβολα αύξησε την αποδοχή ως ημέρα λατρείας. Η λατρεία του ηλίου έπαιξε σπουδαίο ρόλο σε όλο τον αρχαίο κόσμο. «Αποτελούσε ένα από τα αρχαιότατα συστατικά της

19. Το Σάββατο

ρωμαϊκής θρησκείας.» Εξαιτίας της λατρείας του ηλίου στην Ανατολή, από τις αρχές του δεύτερου αιώνα μ.Χ., η λατρεία του Sol Invictus (Αήττητος Ήλιος) επικράτησε στη Ρώμη και σε άλλα μέρη της αυτοκρατορίας.»³⁶

Αυτή η δημοφιλής θρησκεία σφηνώθηκε στην πρώτη εκκλησία διαμέσου των νεοφώτιστων Χριστιανών. «Οι προερχόμενοι από την ειδωλολατρία Χριστιανοί, συνεχώς ελκύνονταν από τη λατρεία του Ηλίου. Αυτό φαίνεται όχι μόνο από τη συχνή καταδίκη των Πατέρων για την εφαρμογή αυτή, αλλά επίσης και από τη σημαντική εισχώρηση της λατρείας του Ηλίου στη χριστιανική λειτουργία.»³⁷

Ο τέταρτος αιώνας είδε την εισχώρηση των νόμων του Ηλίου. Πρώτα εκδόθηκαν οι νόμοι για την Κυριακή πολιτικής φύσης, και έπειτα ακολούθησαν οι νόμοι για την Κυριακή θρησκευτικού χαρακτήρα. Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος εξέδωσε το πρώτο πολιτικό διάταγμα για το νόμο της Κυριακής στις 7 Μαρτίου 321. Έχοντας υπόψη τη δημοτικότητα της Κυριακής μεταξύ των παγανιστών ηλιολατρών, και την εκτίμηση που πολλοί Χριστιανοί έτρεφαν σε αυτή, ο Κωνσταντίνος έλπιζε πως, κάνοντας αγία την Κυριακή, μπορούσε να εξασφαλίσει την υποστήριξη των δύο τάξεων των ψηφοφόρων για την κυβέρνησή του.³⁸

Ο νόμος της Κυριακής του Κωνσταντίνου αντανakλάει το παρελθόν του ως ηλιολάτρη. Για το νόμο αυτόν διαβάζουμε: «Όλοι οι δικασταί και οι κάτοικοι των πόλεων, και οι ενασχολούμενοι εις όλας τας τέχνας ας αναπαύονται κατά την ιεράν του ηλίου ημέραν (venerabili die solis). Πλην οι κατοικούντες εις τα χωρία έστωσαν ελεύθεροι όπως καταγίνονται εις την γεωργίαν.»³⁹

Αρκετές δεκάδες χρόνια αργότερα η εκκλησία ακολούθησε το παράδειγμά του. Η σύνοδος της Λαοδικείας (364), εξέδωσε τον πρώτο εκκλησιαστικό νόμο της Κυριακής. Στον κανόνα 29 η εκκλησία συμφώνησε ότι οι Χριστιανοί έπρεπε να τιμούν την Κυριακή και «εάν είναι δυνατόν να μην εργάζονται εκείνη την ημέρα», ενώ κατήγγειλε την εφαρμογή της ανάπαυσης το Σάββατο, υποδεικνύοντας ότι οι Χριστιανοί

19. Το Σάββατο

δεν πρέπει «να είναι οκνηροί το Σάββατο, αλλά πρέπει να εργάζονται εκείνη την ημέρα.»⁴⁰

Το 538, το έτος που χαρακτηρίστηκε ως η αρχή της προφητείας των 1260 ετών (δείτε το κεφάλαιο 12), η τρίτη ρωμαιοκαθολική σύνοδος της Ορλεάνης εξέδωσε ένα νόμο ακόμη πιο αυστηρό από εκείνο του Κωνσταντίνου. Ο κανόνας 28 εκείνης της συνόδου έλεγε ότι ακόμη και «οι γεωργικές εργασίες έπρεπε να ανασταλούν, ώστε να μην εμποδίζονται οι άνθρωποι να πηγαίνουν στην εκκλησία.»⁴¹

Η Αλλαγή Προλέχθηκε. Η Βίβλος αποκαλύπτει ότι η τήρηση της Κυριακής σαν χριστιανικό θέσπισμα έχει την αρχή της από «το μυστήριο της ανομίας» (Β΄Θεσ. β΄7), το οποίο ήδη ενεργούσε στην εποχή του Παύλου. (Δείτε το κεφάλαιο 12). Μέσα από την προφητεία του Δανιήλ ζ΄ ο Θεός αποκάλυψε την πρόγνωση Του για την αλλαγή της ημέρας της λατρείας.

Το όραμα του Δανιήλ περιγράφει μια επίθεση κατά του λαού του Θεού και του νόμου Του. Η επιτιθέμενη δύναμη που παρουσιάστηκε σαν μικρό κέρασ (και σαν θηρίο στην Αποκ. ιγ΄1-10), δημιουργεί μεγάλη αποστασία στη χριστιανική εκκλησία. (Δείτε κεφάλαιο το 12). Προερχόμενο από το τέταρτο θηρίο και γενόμενο η μεγαλύτερη καταδιωκτική δύναμη μετά την πτώση της Ρώμης (δείτε το κεφάλαιο 18), το μικρό κέρασ διανοείται «να μεταβάλλη καιρούς και νόμους». (Δαν. ζ΄25). Αυτή η αποστατίδα δύναμη κατορθώνει να απατήσει τον περισσότερο κόσμο, αλλά στο τέλος η κρίση θα αποφασίσει εναντίον της. (Δαν. ζ΄11,22,26). Κατά τον τελευταίο διωγμό ο Θεός θα επέμβει υπέρ του λαού Του και θα τον ελευθερώσει. (Δαν. ιβ΄1-3).

Στην προφητεία αυτή μια μόνο δύναμη ταιριάζει στην ιστορία του Χριστιανισμού. Μια μόνο θρησκευτική οργάνωση διατείνεται ότι έχει το δικαίωμα να μεταβάλει τους θείους νόμους. Σημειώστε ότι στο διάβα της ιστορίας η ρωμαιοκαθολική εξουσία είχε διακηρύξει:

19. Το Σάββατο

Γύρω στο 1400 ο Πέτρος de Ancharano ισχυρίστηκε ότι «ο πάπας τροποποίησε το θείο νόμο, εφόσον η δύναμή του δεν ήταν από άνθρωπο αλλά από το Θεό, και ενεργεί στη θέση του Θεού επάνω στη γη, με την απόλυτη εξουσία να λύνει και να δένει τα πρόβατά του».⁴²

Ο αντίκτυπος αυτού του καταπληκτικού ισχυρισμού φάνηκε κατά τη Μεταρρύθμιση. Ο Λούθηρος διακήρυξε ότι η Αγία Γραφή και όχι η παράδοση της εκκλησίας είναι ο οδηγός του στη ζωή. Το σύνθημά του ήταν *sola scriptura* «η Γραφή και μόνο η Γραφή». Ο Ιωάννης Εκ, ένας από τους πρώτιστους υπερασπιστές της ρωμαιοκαθολικής πίστης, επιτέθηκε στο Λούθηρο στο σημείο αυτό, διακηρύττοντας ότι η εξουσία της εκκλησίας είναι πάνω από τη Γραφή. Προκάλεσε το Λούθηρο να εξηγήσει την τήρηση της Κυριακής αντί του βιβλικού Σαββάτου. Ο Εκ είπε: «Η Γραφή διδάσκει, “Ενθυμού την ημέραν του σαββάτου διά να αγιάζης αυτήν. Έξ ημέρας εργάζου και κάμνε πάντα τα έργα σου. Η ημέρα όμως η εβδόμη είναι σάββατον Κυρίου του Θεού σου” κ.τ.λ. Και όντως η εκκλησία άλλαξε το Σάββατο στην Κυριακή με δική της εξουσία, την οποία εσύ [Λούθηρε] δεν μπορείς να αποδείξεις από τη Γραφή.»⁴³

Στη σύνοδο του Τριδέντου (1545-1563), την οποία συγκάλεσε ο πάπας εναντίον της Διαμαρτύρησης, ο Gasparo de Fosso, αρχιεπίσκοπος του Ρηγίου της Καλαβρίας, επανέφερε το θέμα. Είπε: «Η εξουσία της εκκλησίας λοιπόν απεικονίζεται καθαρά από τη Γραφή, διότι ενώ από τη μια πλευρά η εκκλησία συνιστά τη Γραφή, διακηρύττει ότι είναι θεία και μας την προσφέρει προς ανάγνωση . . . από την άλλη πλευρά οι νομικές διατάξεις στη Γραφή που δόθηκαν από τον Κύριο, έπαυσαν να ισχύουν από την ίδια εξουσία [την εκκλησία]. Το Σάββατο, η πιο ένδοξη ημέρα στο νόμο, αλλάχθηκε στην Κυριακή . . . Αυτά και άλλα παρόμοια θέματα δε διακόπηκαν με τη διδασκαλία του Χριστού (διότι ο Ίδιος λέει ότι ήρθε για να εκπληρώσει το νόμο και όχι να τον καταλύσει), αλλά όλα αυτά αλλάχθηκαν με την εξουσία της εκκλησίας.»⁴⁴

19. Το Σάββατο

Αυτή η εκκλησία παραμένει ακόμη στην ίδια θέση; Μια έκδοση το 1977 με τον τίτλο *The Convert's Catechism of Catholic Doctrine* περιέχει τις ακόλουθες ερωτήσεις και απαντήσεις:

«Ερ. **Ποια είναι η ημέρα αργίας;**

Απ. Το Σάββατο είναι ημέρα αργίας.

Ερ. **Γιατί τηρούμε την Κυριακή αντί του Σαββάτου;**

Απ. Τηρούμε την Κυριακή αντί του Σαββάτου, επειδή η Καθολική Εκκλησία μετέφερε την αγιότητα από το Σάββατο στην Κυριακή.»⁴⁵

Στο βιβλίο του μπεστ-σέλερ *The Faith of Millions* ο ρωμαιοκαθολικός διανοούμενος John A. O'Brien καταλήγει στο αναγκαστικό συμπέρασμα: «Εφόσον το Σάββατο και όχι η Κυριακή αναφέρεται στη Γραφή, δεν είναι περιεργο ότι οι μη-Καθολικοί που διατείνονται ότι στηρίζουν τη θρησκεία τους κατευθείαν στη Γραφή και όχι στην εκκλησία, τηρούν την Κυριακή και όχι το Σάββατο;» Ναι, βέβαια. Αυτό είναι αντιφατικό. Η συνήθεια της τήρησης της Κυριακής λέει, «στηρίζεται στην εξουσία της Καθολικής Εκκλησίας και όχι σε κάποια ρητή εντολή της Γραφής. Αυτή η τήρηση παραμένει σαν μια ανάμνηση της Μητέρας Εκκλησίας από την οποία δόγματα μη-Καθολικά δραπέτευσαν, όπως ένα παιδί τρέχει μακριά από το σπίτι του, αλλά ακόμη κρατάει στην τσέπη του μια φωτογραφία της μητέρας του ή μια τούφα από τα μαλλιά της.»⁴⁶

Η διακήρυξη αυτών των δικαιωμάτων εκπληρώνει την προφητεία και συμβάλλει στην αναγνώριση της ταυτότητας της εξουσίας του μικρού κέρατος.

Η Αποκατάσταση του Σαββάτου. Στον Ησαΐα νς' και νη' ο Θεός καλεί τον Ισραήλ σε μεταρρύθμιση του Σαββάτου. Αποκαλύπτοντας τις δόξες της μέλλουσας σύναξης των Εθνικών στο ποίμνιό Του (Ησ. νς'8), συνδέει την επιτυχία αυτής της αποστολής της σωτηρίας με την τήρηση του αγίου Σαββάτου (Ησ. νς'1,2,6,7).

19. Το Σάββατο

Περιγράφει προσεκτικά το ειδικό έργο του λαού Του. Αν και η αποστολή τους είναι παγκόσμια, απευθύνεται ιδιαίτερα σε μια τάξη ανθρώπων που διατείνονται ότι είναι πιστοί, αλλά οι οποίοι στην πραγματικότητα απομακρύνθηκαν από τις διατάξεις Του. (Ησ. νη´1,2). Εκφράζει με αυτά τα λόγια την αποστολή εκείνων που διατείνονται ότι είναι πιστοί: «Θέλεις ανεγείρει τα θεμέλια πολλών γενεών, και θέλεις ονομασθή, Ο Επιδιορθωτής των χαλασμάτων, Ο Ανορθωτής των οδών διά τον κατοικισμόν. Εάν αποτρέψης τον πόδα σου από του σαββάτου, από του να κάμνης τα θελήματά σου εν τη αγία μου ημέρα, και ονομάζης το σάββατον τρυφήν, αγίαν ημέραν του Κυρίου, έντιμον, και τιμάς αυτό, μη ακολουθών τας οδούς σου, μηδέ λαλών τους λόγους σου, τότε θέλεις εντρυφά εν Κυρίω.» (Ησ. νη´12-14).

Η αποστολή του πνευματικού Ισραήλ είναι παράλληλη προς αυτή του αρχαίου Ισραήλ. Ο νόμος του Θεού υπέστη χαλάσματα όταν η εξουσία του μικρού κέρατος μετέβαλε το νόμο. Όπως το καταπατημένο Σάββατο έπρεπε να αποκατασταθεί στον Ισραήλ, έτσι και στη σύγχρονη εποχή το θείο θέσπισμα του Σαββάτου πρέπει να αποκατασταθεί, και το χάλασμα του τείχους του νόμου του Θεού να επιδιορθωθεί.⁴⁷

Αυτό το έργο να αποκαταστήσει και να μεγαλύνει το νόμο του Θεού το επιτελεί το μήνυμα της Αποκάλυψης ιδ´6-12 σε συσχετισμό με το αιώνιο ευαγγέλιο. Και η διακήρυξη αυτού του μηνύματος είναι η αποστολή της εκκλησίας του Θεού καθώς πλησιάζει η Δευτέρα Παρουσία. (Δείτε το κεφάλαιο 12). Αυτό το μήνυμα πρέπει να αφυπνίσει τον κόσμο, καλώντας τον καθένα να ετοιμασθεί για την κρίση.

Η πρόσκληση για λατρεία του Δημιουργού, «τον ποιήσαντα τον ουρανόν και την γην και την θάλασσαν και τας πηγάς των υδάτων» (Αποκ. ιδ´7), είναι άμεση αναφορά στην τέταρτη εντολή του αιώνιου νόμου του Θεού. Ο συνυπολογισμός της στην τελική αυτή ειδοποίηση βεβαιώνει το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του Θεού να αποκατασταθεί πριν από τη Δευτέρα Παρουσία το σχεδόν λησμονημένο Σάββατο.

19. Το Σάββατο

Η γνωστοποίηση αυτού του μηνύματος θα επιφέρει σύγκρουση, που θα εμπλέξει όλο τον κόσμο. Το κεντρικό ζήτημα θα είναι η υπακοή στο νόμο του Θεού και η τήρηση του Σαββάτου. Ενώπιον αυτής της σύγκρουσης ο καθένας πρέπει να αποφασίσει αν θα τηρήσει τις εντολές του Θεού ή αυτές των ανθρώπων. Αυτό το μήνυμα θα δημιουργήσει ένα λαό ο οποίος τηρεί τις εντολές του Θεού και έχει την πίστη του Ιησού. Εκείνοι που το απορρίπτουν, θα λάβουν φυσικά το χάραγμα του θηρίου. (Αποκ. ιδ'9,12, δείτε το κεφάλαιο 12).

Για να επιτελέσει με επιτυχία αυτή την αποστολή να μεγαλύνει το νόμο του Θεού και να τιμήσει το παραμεληθέν Σάββατο, ο λαός του Θεού πρέπει δείξει ένα παράδειγμα συνέπειας στην τήρηση του Σαββάτου.

Η Τήρηση του Σαββάτου

«*Ενθυμού* την ημέραν του σαββάτου διά να αγιάζης αυτήν» (Εξ. κ'8) σημαίνει ότι πρέπει να θυμόμαστε το Σάββατο ολόκληρη την εβδομάδα και να κάνουμε τις αναγκαίες ετοιμασίες για να το τηρήσουμε κατά τρόπο που ευαρεστεί το Θεό. Πρέπει να προσέξουμε να μη καταναλώνουμε όλες τις ενέργειές μας κατά τη διάρκεια της εβδομάδας ώστε να μη μπορούμε να εκπληρώσουμε ό,τι αφορά στη λατρεία του Σαββάτου.

Επειδή το Σάββατο είναι μια ημέρα ειδικής επικοινωνίας με το Θεό, κατά την οποία καλούμαστε χαρούμενα να εορτάσουμε το δημιουργικό και λυτρωτικό έργο Του, είναι σπουδαίο να αποφύγουμε κάθε τι που τείνει να ελαττώσει την ιερή ατμόσφαιρά του. Η Γραφή γνωστοποιεί ότι το Σάββατο πρέπει να διακόψουμε τις κοσμικές εργασίες (Εξ. κ'10), αποφεύγοντας κάθε κερδοσκοπική εργασία και όλες τις εμπορικές συναλλαγές. (Νεεμ. ιγ'15-22).

Οφείλουμε να τιμήσουμε το Θεό, σύμφωνα με τη Γραφή, «μη ακολουθώντας οδούς σου, μηδέ ευρίσκων εν αυτώ το θέλημά σου, μηδέ λαλών τους λόγους σου». (Ησ. νη'13). Αφιερώνοντας αυτή την ημέρα για δική μας απόλαυση, ε-

19. Το Σάββατο

μπλεκόμενοι σε κοσμικές υποθέσεις, συζητήσεις και σκέψεις ή επιδιδόμενοι σε αθλήματα, μειώνουμε την επικοινωνία με το Δημιουργό μας και παραβιάζουμε την αγιότητα του Σαββάτου.⁴⁸ Το ενδιαφέρον μας για την εντολή του Σαββάτου πρέπει να επεκτείνεται σε όλους που είναι κάτω από τη δικαιοδοσία μας - τα παιδιά, εκείνοι που εργάζονται για μας, ακόμη και οι επισκέπτες μας καθώς και τα ζώα (Εξ. κ'10), έτσι που και αυτοί να χαίρονται τις ευλογίες του Σαββάτου.

Το Σάββατο αρχίζει με τη δύση του ηλίου την Παρασκευή το απόγευμα και τελειώνει με τη δύση του ηλίου το Σάββατο το απόγευμα. (Γέν. α'5, Μάρκ. α'32).⁴⁹ Η Γραφή ονομάζει την ημέρα πριν από το Σάββατο Παρασκευή (Μάρκ. ιε'42) - μια μέρα ετοιμασίας για το Σάββατο, έτσι που τίποτε να μη μιάνει την αγιότητά του. Εκείνη την ημέρα οι ενασχολούμενοι με το φαγητό της οικογένειας πρέπει να ετοιμάσουν την τροφή για το Σάββατο, έτσι που κατά τις ιερές ώρες του να ξεκουραστούν και αυτά από την εργασία. (Εξ. ις'23, Αρ. ια'8).

Όταν οι άγιες ώρες του Σαββάτου πλησιάζουν, είναι καλό για τα μέλη της οικογένειας ή για ομάδες πιστών να συγκεντρώνονται ακριβώς πριν τη δύση το απόγευμα της Παρασκευής για να ψάλουν, να προσευχηθούν και να διαβάσουν από το Λόγο του Θεού, προσκαλώντας έτσι το Άγιο Πνεύμα ως ευπρόσδεκτο φιλοξενούμενο. Κατά τον ίδιο τρόπο να σημειωθεί και το κλείσιμό του προς το τέλος του Σαββάτου το απόγευμα, επικαλούμενοι την παρουσία του Θεού και την οδηγία Του στην επερχόμενη εβδομάδα.

Ο Θεός καλεί το λαό Του να κάνει το Σάββατο ημέρα τρυφής. (Ησ. νη'13). Πώς μπορούν να το κάνουν; Μόνο ακολουθώντας το παράδειγμα του Χριστού, που είναι Κύριος του Σαββάτου, μπορούν να ελπίζουν σε μια εμπειρία αληθινής χαράς την οποία ο Θεός τούς δίνει αυτή την ημέρα.

Ο Χριστός κατά τη συνήθειά Του πήγαινε στη συναγωγή το Σάββατο, συμμετείχε στη λειτουργία και έκανε θρησκευτικές διδασκαλίες. (Μάρκ. α'21, γ'1-4, Λουκά δ'16-27,

19. Το Σάββατο

ιγ'10). Αλλά έκανε και περισσότερο από απλή λατρεία. Συναναστρεφόταν τους άλλους (Μάρκ. α'29-31, Λουκά ιδ'1), περνούσε τον καιρό του έξω από το σπίτι (Μάρκ. β'23) και επιδιόταν σε ιερές πράξεις ελέους. Όπου είχε την ευκαιρία, θεράπευε τους ασθενείς και καταθλιμμένους. (Μάρκ. α'21-31, γ'1-5, Λουκά ιγ'10-17, ιδ'2-4, Ιωάν. ε'1-15, θ'1-14).

Όταν δέχθηκε κριτικές για το έργο Του προς ανακούφιση των πασχόντων, ο Χριστός απάντησε: «Συγχωρείται εν τω Σαββάτω να αγαθοποιή τις.» (Ματθ. ιβ'12). Οι θεραπευτικές δραστηριότητές Του ποτέ δεν παραβίαζαν το Σάββατο, ούτε το καταργούσαν. Αλλά αυτές οι δραστηριότητες έθεσαν τέλος στους βαρείς κανονισμούς που κατέστρεφαν την έννοια του Σαββάτου ως όργανο του Θεού για πνευματική ανανέωση και τρυφή.⁵⁰ Η πρόθεση του Θεού ήταν το Σάββατο να είναι για την ανθρωπότητα ένας πνευματικός εμπλουτισμός. Οι δραστηριότητες που ευνοούν την επικοινωνία με το Θεό, είναι κατάλληλες. Εκείνες που μας αποσπούν από αυτή την πρόθεση και δεν αγιάζουν το Σάββατο, είναι ακατάλληλες.

Ο Κύριος του Σαββάτου καλεί όλους να ακολουθήσουν το παράδειγμά Του. Εκείνοι που δέχονται την κλήση Του, απολαμβάνουν το Σάββατο σαν τρυφή και πνευματική γιορτή - μια πρόγευση του ουρανού. Αποκαλύπτουν ότι «το Σάββατο καθορίστηκε από το Θεό για να εμποδίσει πνευματική απογοήτευση. Εβδομάδα με την εβδομάδα η έβδομη ημέρα ενθαρρύνει τη συνείδηση, βεβαιώνοντάς μας ότι παρά τους ατελείς χαρακτήρες μας στεκόμαστε τέλειοι ενώπιον του Χριστού. Ό,τι ο Χριστός εκπλήρωσε στο Γολγοθά, υπολογίζεται στον εξιλασμό μας. Εισερχόμαστε στην κατάπαυση Του».⁵¹

Βιβλιογραφία και Σχόλια

1. John N. Andrews, *History of the Sabbath*, 2η έκδοση διευρυμένη (Battle Creek, MI: SDA Publ. Assn., 1873), 3η έκδοση διευρυμένη, σελ. 575.

2. *SDA Bible Commentary*, αναθεωρημένη έκδοση, 1ος τόμος, σελ. 220.

3. Αυτόθι.

4. J. L. Shuler, *God's Everlasting Sign* (Nashville Southern Publ. Assn., 1972), σελ. 114-116. M. L. Andreasen, *The Sabbath* (Washington DC: Review and Herald, 1942), σελ. 248. Wallenkampf, «The Baptism, Seal and Fullness of the Holy Spirit» (unpublished manuscript), σελ. 48. White, *Πατριάρχες και Προφήτες* σελ. 285. White, *Η Τελική Παγκόσμια Σύρραξη*. σελ. 732, 763, 764.

5. White, *Πατριάρχες και Προφήτες*, σελ. 283, 284.

6. Wallenkampf, «The Baptism, Seal and Fullness of the Holy Spirit», σελ. 48.

7. *SDA Bible Commentary*, αναθεωρημένη έκδοση, 1ος τόμος, σελ. 605.

8. Sabbath», *SDA Encyclopedia*, αναθεωρημένη έκδοση, σελ. 1239.

9. «Sabbath, Annual». Αυτόθι, σελ. 1265.

10. Jonathan Edwards, *The Works of President Edwards* (New York: Leavitt & Allen, 1852, αναπαραγωγή της έκδοσης Worcester), 4ος τόμος, σελ. 622. Οι Πουριτανοί θεωρούν την Κυριακή ότι είναι το χριστιανικό Σάββατο.

11. Είναι αξιοσημείωτο ότι ο Χριστός αναπαύθηκε στο τάφο σε μια ιερόπρεπη ημέρα, επειδή το Σάββατο ήταν και η έβδομη ημέρα της εβδομάδος και το πρώτο Σάββατο της Εβδομάδας των Αζύμων. Οποία ημέρα για την ολοκλήρωση του λυτρωτικού έργου! Το «ητο καλόν» της δημιουργίας συγχωνεύει με το «τετέλεσται» της λύτρωσης ως Αρχηγός και Τελειωτής, και πάλι αναπαύεται κατά την ολοκλήρωση.

19. Το Σάββατο

12. Samuele Bacchiocchi, *Rest for Modern Man* (Nashville: Southern Publ. Assn., 1976), σελ. 8,9.

13. «Sabbath» *SDA Encyclopedia*, αναθεωρημένη έκδοση, σελ. 1244. Δείτε επίσης *SDA Bible Commentary*, αναθεωρημένη έκδοση, 7ος τόμος, σελ. 205, 206. White, «The Australia Camp Meeting», *Review and Herald*, 07-01-1896, σελ. 2.

14. Δείτε *SDA Bible Commentary*, αναθεωρημένη έκδοση, 7ος τόμος, σελ. 735, 736. White, *Οι Πράξεις των Αποστόλων*, 514, 515.

15. «Sabbath» *SDA Encyclopedia*, σελ. 1237.

16. A. H. Strong, *Systematic Theology*, σελ.408.

17. White, *Πατριάρχες και Προφήτες*, σελ. 17.

18. Bacchiocchi, *Rest for Modern Man*, σελ. 15.

19. Αυτόθι, σελ. 19.

20. White, *Testimonies*, 6ος τόμος, σελ. 350.

21. Andreasen, *Sabbath*, σελ. 25.

22. Στο νομικισμό μπορεί να δοθεί ο ορισμός ως «επιδίωξη να κερδιθεί η σωτηρία με ατομική προσπάθεια. Είναι η συμμόρφωση με το νόμο και με ορισμένες διατάξεις σαν μέσον δικαίωσης ενώπιον του Θεού. Αυτό είναι λαθος, “διότι εξ έργων νόμου δεν θέλει δικαιωθή ουδεμία σαρξ ενώπιον αυτού”. (Ρωμ. γ’20).» (Shuler, *God’s Everlasting Sign*, σελ. 90). Και ο συγγραφέας συνεχίζει: «Εκείνοι που αρνούνται την τήρηση του Σαββάτου ως νομικισμό, πρέπει να λάβουν υπόψη το εξής: Εάν ένας αναγεννημένος Χριστιανός σταματάει να λατρεύει ψευδείς θεούς και σέβεται την πρώτη και τρίτη εντολή, είναι αντίθετος προς τη σωτηρία με τη χάρη; Η αγνότητα, η τιμιότητα, η αληθότητα όπως συνηγορούν οι εντολές έβδομη, όγδοη και ένατη αντιτίθεται στη δωρεάν χάρη; Η απάντηση είναι όχι. Όχι και στις δύο ερωτήσεις. Το ίδιο, και η τήρηση της έβδομης ημέρας από μια αναγεννημένη ψυχή δεν είναι νομικισμός, ούτε είναι αντίθετη προς τη σωτηρία μόνο διαμέσου της χάρης. Στην πραγματικότητα, η εντολή του Σαββάτου είναι η μόνη στο νόμο

19. Το Σάββατο

που στέκεται ως σημείο απελευθέρωσης από την αμαρτία και αγιασμός μόνο με τη χάρη.» Αυτόθι.

23. Αυτόθι, σελ. 89.

24. Αυτόθι, σελ. 94.

25. Andreasen, *Sabbath*, σελ. 105.

26. *SDA Bible Commentary*, αναθεωρημένη έκδοση, 7ος τόμος, σελ. 420.

27. Αυτόθι.

28. James Gibbons, *The Faith of Our Fathers*, 47η αναθεωρημένη και διευρυμένη έκδοση (Baltimore: John Murphy & Co., 1895), σελ. 111,112. R. W. Dale, ένας Κογγρεγασιοναλιστής* είπε: «Είναι πολύ σαφές ότι όσο και αν περνάμε την Κυριακή με αυστηρότητα και ευσέβεια, δεν τηρούμε το Σάββατο . . . Το Σάββατο εγκαθιδρύθηκε με θεία εντολή. Δεν μπορούμε να συνηγορήσουμε ως παρόμοια εντολή για την υποχρέωση να τηρήσουμε την Κυριακή.» (R. W. Dale, *The Ten Commandments*, 4η έκδοση London: Hodder and Stoughton, 1884), σελ. 100.

29. Andrew T. Lincoln, «From Sabbath to Lord's Day: A Biblical and Theological Perspective», *From Sabbath to Lord's Day: A Biblical and Theological Investigation*, έκδοση D. A. Garson (Grand Rapids: Zondevan, 1982), σελ. 386.

30. Αυτόθι, σελ. 392.

31. Δείτε Justin Martyr, *First Apology*, in *Ante-Nicene Fathers* (Grand Rapids: Wm. B. Eedmans, 1979), 1ος τόμος, σελ. 186. Maxwell, *God Cares* (Mountain View, CA: Pacific Press, 1981), 1ος τόμος, σελ. 130.

32. Δείτε Bacchiocchi, «The Rise of Sunday Observance in Early Christianity», *The Sabbath in Scripture and History*, έκδοση Kenneth A. Strand (Washington DC: Review and Herald, 1982), σελ. 137. Bacchiocchi, *From Sabbath to Sunday* (Rome, Pontifical Gregorian University Press, 1977), σελ. 223-232.

33. Σωκρατης, *Historia Ecclesiastica*, βιβλίο 5ο, κεφάλαιο 22, στήλη 636. Το κείμενο είναι γραμμένο στα λατινικά

19. Το Σάββατο

και αρχαία ελληνικά. «Των γαρ πανταχού της οικουμένης Εκκλησιών εν ημέρα Σαββάτων, κατά πάσαν εβδομάδος περίοδον επιτελουσών τα μυστήρια, οι εν Αλεξανδρεία και οι εν Ρώμη εκ τινός αρχαίας παραδόσεως τούτο ποιείν παρητήσαντο.» Σε απλή γλώσσα: «Τα μυστήρια που τελούνται την ημέρα του Σαββάτου κάθε εβδομάδα από τις εκκλησίες σε όλη την οικουμένη, από παλιά παράδοση στην Αλεξάνδρεια και στη Ρώμη σταμάτησαν να τα επιτελούν.»

34. Σωζομενός *Historia Ecclesiastica* βιβλίο 7ο, κεφ. 19, στήλη 1477. Το κείμενο είναι γραμμένο στα λατινικά και αρχαία ελληνικά. «Οι μεν και τω Σαββάτω, ομοίως τη μια Σαββάτου εκκλησιάζουσιν, ως εν Κωνσταντινουπόλει και σχεδόν πανταχού. Εν Ρώμη δε και Αλεξανδρεία ουκέτι.» Σε απλή γλώσσα: «Οι μεν κατά το Σάββατο, καθώς και την πρώτη της εβδομάδας (μια Σαββάτου) εκκλησιάζονται και στην Κωνσταντινούπολη και σχεδόν παντού. Στη Ρώμη όμως και στην Αλεξάνδρεια όχι.»

35. Maxwell, *God Cares*, 1ος τόμος, σελ. 131.

36. Gaston H. Halsberghe, *The Cult of Sol Invictus* (Leiden: E. J. Brill, 1972), σελ. 26, 44. Δείτε επίσης Bacchiocchi, «Rise of Sunday Observance», σελ. 139.

37. Bacchiocchi, «Rise of Sunday Observance», σελ. 140. Δείτε επίσης Bacchiocchi, *From Sabbath to Sunday*, σελ. 252, 253.

38. Δείτε Maxwell, *God Cares*, 1ος τόμος, σελ. 129. H. G. Heggveit, *Illustreret Kirkehistorie* (Christiania [Oslo]: Cammermeyers Boghandel, 1891-1895), σελ. 202, όπως μεταφράσθηκε στο *SDA Studens' Source Book*, αναθεωρημένη έκδοση, σελ. 1000.

39. *Codex Justinianus*, 2ο βιβλίο, τίτλος 12,3, μετάφραση Schaff, *History of the Christian Church* 5η έκδοση (New York: Charles Scribner, 1902), 3ος τόμος, σελ. 380, σημ. 1.

40. Σύνοδος της Λαοδικείας, Κανόνας 29, Charles J. Helefe, *A History of the Councils of the Church From the Original Documents*, μετάφραση και έκδοση από τον Henry N. Oxenham (Edinburgh: T and T. Clark, 1876), 2ος τόμος,

19. Το Σάββατο

σελ. 316, Δείτε επίσης *SDA Bible Studens' Source Book*, αναθεωρημένη έκδοση, σελ. 885.

41. Giovanni Domenico Mansi, έκδοση *Sacrorum Concilliorum*, 9ος τόμος, col. 919, όπως αναφέρεται από τον Maxwell, *God Cares*, 1ος τόμος, σελ. 129. Andrews, *History of the Sabbath and First Day of the Week*, σελ. 374.

42. Lucius Ferraris «Παρα», άρθρο 2, *Prompta Bibliotheca Venetiis: Caspa Storti, 1772*), 6ος τόμος, σελ. 29, όπως μεταφράσθηκε *SDA Studens' Source Book*, αναθεωρημένη έκδοση, σελ. 680.

43. Johann Eck, *Enchiridion of Commonplaces Against Luther and Other Enemies of the Church*, μετάφραση Ford L. Battles, 3η έκδοση (Grand Rapids: Baker, 1979), σελ. 13.

44. Gaspare [Ricciulli] de Fosso, Ομιλία κατά τη 17η Συνεδρίαση της Συνόδου του Τριένδου 18-01-1562, Mansi, *Sacrorum Concilliorum*, 33ος τόμος, cols. 529, 530, όπως μεταφράσθηκε *SDA Bible Studens' Source Book*, αναθεωρημένη έκδοση, σελ. 887.

45. Peter Geiermann, *The Convert's Catechism of Catholic Doctrine* (Rockford IL: Tan Book and Publishers 1977), σελ. 50.

46. John A. O'Brien, *The Faith of Millions*, αναθεωρημένη έκδοση (Huntington, IN: Our Sunday Visitor Inc., 1974), σελ. 400, 401.

47. White, *Η Τελική Παγκόσμια Σύρραξη*, σελ. 538-540.

48. White, *Selected Messages*, 3ο βιβλίο, σελ. 258.

49. Στη Γραφή, όπως η αφήγηση της Δημιουργίας το κάνει σαφές, οι ημέρες χωρίζονται από το ηλιοβασίλεμα στο ηλιοβασίλεμα. Δείτε επίσης Λευιτ. κγ'32.

50. Το παράδειγμα του Χριστού δίνει την ενοτλή στα χριστιανικά νοσηλεύτικά ιδρύματα να είναι ανοικτά επτά ημέρες την εβδομάδα χωρίς να εξασφαλίζουν ανάπαυση Σαββάτου στο προσωπικό; Έχοντας υπόψη τις ανάγκες του προσωπικού του νοσοκομείου, η Χουάιτ έγραψε: «Ο Σωτήρας μας έδειξε με το παράδειγμά Του ότι είναι ορθό να ανακουφί-

19. Το Σάββατο

ζουμε τους πάσχοντες αυτή την ημέρα. Αλλά οι γιατροί και το νοσηλευτικό προσωπικό δεν πρέπει να κάνουν μη αναγκαία εργασία. Συνηθισμένες θεραπείες και εγχειρήσεις που μπορούν να περιμένουν, πρέπει να μεταφέρονται στη επόμενη ημέρα. Οι ασθενείς ας γνωρίζουν ότι και οι γιατροί πρέπει να αναπαυθούν μια μέρα.» (*Medical Ministry* [Mountain View, CA: Pacific Press, 1963]. σελ. 214).

Το κέρδος από αυτές τις ιατρικές υπηρεσίες του Σαββάτου μπορούν να τεθούν κατά μέρος για φιλανθρωπικό σκοπό. Η Χουάιτ έγραψε: Μπορεί να χρειασθεί να αφιερωθούν ακόμη και οι ώρες του Σαββάτου για την ανακούφιση της πάσχουσας ανθρωπότητας. Αλλά το κέρδος από αυτή την εργασία να τεθεί στο θησαυροφυλάκιο του Κυρίου για να χρησιμοποιηθεί για τους αναξιοπαθούντες, οι οποίοι χρειάζονται ιατρική περίθαλψη, αλλά δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα έξοδά της.» Αυτόθι, σελ. 216.

51. George E. Vandeman, *When God Made Rest* (Boise, ID: Pacific Press, 1987), σελ. 21.

*Αγγλικά Congregationalist είναι αυτός που ανήκει στη Διαμαρτυρόμενη Εκκλησία των ονομαζομένων αλλιώς Κοινοτικών ή Ανεξαρτήτων.